

Nr 53.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj 1938 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om handel med fodermedel.

Genom en den 12 mars 1938 dagtecknad proposition, nr 254, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om handel med fodermedel.

Härigenom förordnas att, med ändring av vad lag eller författning innehåller häremot stridande, skall gälla som följer:

1 §.

Denna lag äger tillämpning å yrkesmässig handel med fodermedel, framställda på kemisk eller mekanisk väg och avsedda för nötkreatur, hästar, får, getter, svin eller fjäderfä, dock med undantag av följande varor, därest de äro i oblandat skick, nämligen kvarn- och mejeriavfall, krossad eller gröpad spannmål, biprodukter från bryggeri-, bränneri- och sockerindustrierna samt koksalt och krita.

2 §.

Säljaren är, evad köparen det påfordrar eller icke, pliktig att till denne avgiva skriftlig deklARATION rörande den sålda varans sammansättning.

Deklaration erfordras dock icke för vara i lös vikt, understigande 100 kilogram, där fråga är om fodermedel, vars bruksvärde bestämmes av dess halt av sådana näringsämnen, som påverka foderenhetsberäkningen.

3 §.

1 mom. Deklarationen skall innehålla uppgifter om säljarens namn och adress samt varans benämning ävensom

a) i fråga om fodermedel, vars bruksvärde bestämmes av dess halt av sådana näringsämnen, som påverka foderenhetsberäkningen: uppgift om halten av vatten, råprotein och råfett, allt angivet i procent av varans vikt;

b) i fråga om fodermedel, vars bruksvärde bestämmes av andra ämnen än under a) sägs: uppgift i de avseenden Konungen för varje särskild vara bestämmes.

Avser köpet blandning av fodermedel, skola tillika angivas de beståndsdelar, som ingå i blandningen, samt det procenttal, varmed varje beståndsdel ingår däri.

2 mom. Utöver de i 1 mom. omförmälda uppgifterna må deklARATIONEN icke innehålla annat än uppgifter om varans beskaffenhet i övrigt. Dessa uppgifter må icke meddelas på mera framträdande sätt än de först nämnda.

4 §.

Deklarationen skall avgivas till köparen senast då varan avlämnas. Har varan införts från utlandet, må dock med avgivandet anstå till dess en vecka förflutit efter det varan ankom till den ort, där den skall emottagas av importören.

Deklaration, som blivit inlämnad för befordran med post eller telegraf eller eljest avsänd på ändamålsenligt sätt, skall anses vara köparen meddelad.

5 §.

Har den, som jämlikt denna lag är skyldig att i deklARATIONEN uppgiva såld varas halt av vatten, råprotein och råfett, ej redan vid köpet lämnat köparen muntlig eller skriftlig uppgift därom, skall han anses hava tillförsäkrat, att varan, i vad uppgift sålunda ej föreligger, vid avlämnandet motsvarar då gällande normaltal för halten av råprotein och råfett hos sådan vara. Gälla olika normaltal för olika kvaliteter av varan, skall, om kvaliteten angivits vid köpet, det för sådan kvalitet fastställda normaltalet tillämpas; eljest tillämpas normaltalet för den kvalitet, vilken allmännast förekommer i handeln.

Lantbruksstyrelsen fastställer normaltal för varje år samt anger, vilken kvalitet av en vara skall anses vara i handeln allmännast förekommande.

6 §.

Har vid köpet gjorts förbehåll beträffande säljarens ersättningsskyldighet i anledning av fel i varan, må förbehållet ej av säljaren åberopas, med mindre det upptagits i skriftligt avtal rörande köpet och skett annorledes än blott genom hänvisning till priskurant eller därmed jämförligt meddelande.

7 §.

Den som idkar handel med fodermedel är pliktig att, enligt de närmare föreskrifter Konungen utfärdar, utan rätt till ersättning låta prov tagas av sådant varuparti, som är färdigt för leverans. Den hos vilken prov tages är skyldig att därvid lämna uppgifter av enahanda innehåll som i 3 § 1 mom.

sägs, dock att om varan införts från utlandet, därmed må anstå till dess en vecka förflutit efter det varan ankom till den ort, där den skall emottagas av importören.

8 §.

Uraktlåter någon att fullgöra den uppgiftsplikt, som enligt denna lag åligger honom, straffes med dagsböter; dock må ej till ansvar dömas, där på grund av särskilda omständigheter hinder mött att meddela uppgift.

Med böter från och med fem till och med trehundra kronor straffes den som bryter mot vad i 3 § 2 mom. stadgas.

9 §.

1 mom. Finnes sådan i deklaration meddelad uppgift, varom i 3 § 1 mom. sägs, vara oriktig, straffes säljaren med dagsböter; dock må ej dömas till ansvar, där säljaren ej insett eller bort inse oriktigheten.

Uppgift skall ej anses oriktig, där avvikelsen från uppgiften ej överstiger av Konungen fastställt analysrum.

2 mom. Vad i 1 mom. stadgas beträffande oriktig uppgift i deklaration skall äga motsvarande tillämpning i fråga om sådan uppgift, som lämnats på grund av stadgandet i 7 §.

10 §.

Är säljaren förvunnen att hava i deklaration lämnat oriktig uppgift om varans sammansättning, må den omständigheten, att han med köparen avtalat om särskilda regler för uttagande och undersökning av prov från den sålda varan, ej utgöra hinder för köparen att under åberopande av uppgiftens oriktighet göra gällande de befogenheter, som på grund av fel i varan eljest må tillkomma honom.

11 §.

Den som fälles till ansvar jämlikt 9 § skall tillika förpliktas att enligt gällande taxa ersätta statsverket kostnaden för undersökning, som i samband med åtalet må hava verkställts.

12 §.

Allmän åklagare åligger att åtala förseelse mot denna lag.

13 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

14 §.

Konungen äger i fråga om visst varuslag eller viss fodermedelsblandning medgiva undantag från lagens tillämpning. De ytterligare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

I fråga om de skäl, som ligga till grund för förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse för desamma icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Spörsmålet om statliga åtgärder för kontroll av handeln med foder- och gödselmedel har tidigare vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens behandling. Utskottet får härutinnan hänvisa till den redogörelse, som lämnats i andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 4/1931.

Vid 1931 års riksdag väcktes två likalydande motioner, I: 63 av herr Johan Johansson i Friggeråker m. fl. och II: 91 av herr Heiding m. fl., i vilka hemställdes, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag angående kontroll å handeln med fodermedel och konstgödsel. Motionerna hänvisades till tillfälliga utskott, vilka funno sig icke kunna tillstyrka utredning om handeln med konstgödselmedel. Mot utskottens uttalanden härutinnan gjorde riksdagen icke någon erinran. Vad angår handeln med fodermedel hemställde riksdagen, i överensstämmelse med båda utskottens förslag härutinnan, i skrivelse (nr 192) till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, på vilket sätt kontroll å handel med fodermedel lämpligen borde ordnas, samt vidtaga de åtgärder, vartill utredningen kunde giva anledning.

Den 31 juli 1931 uppdrog Kungl. Maj:t åt kommerskollegium och lantbruksstyrelsen att gemensamt verkställa den av riksdagen sålunda begärda utredningen samt att därmed och med förslag i ämnet inkomma till Kungl. Maj:t. Den 26 juli 1935 inkommo ämbetsverken med betänkande jämte förslag till dels lag angående handel med vissa fodermedel, dels ock kungörelse med föreskrifter rörande tillämpningen av och tillsynen å efterlevnad av lagen angående handel med vissa fodermedel.

Sedan ett flertal myndigheter, sammanslutningar m. fl. avgivit infortrade yttranden, anbefalldes Kungl. Maj:t genom beslut den 6 februari 1936 kommerskollegium och lantbruksstyrelsen att, efter hörande av inspektören för de kemiska stationerna, avgiva förnyat utlåtande jämte förslag i ämnet. Kommerskollegium och lantbruksstyrelsen hava därefter den 18 september 1937 inkommit med nytt förslag till lag och kungörelse.

På grundval av de av ämbetsverken framlagda förslagen och däröver avgivna yttranden har därefter utarbetats förslag till lag om handel med fodermedel.

I propositionen hava lämnats redogörelser för nuvarande förhållanden inom handeln med fodermedel (sid. 6—8), för utländsk lagstiftning i ämnet (sid. 8—11), för ämbetsverkens år 1935 avgivna förslag och yttrandena däröver (sid. 11—22) samt för 1937 års förslag och utredning (sid. 23—26). Till dessa redogörelser får utskottet hänvisa.

Genom det av Kungl. Maj:t framlagda lagförslaget regleras i vissa hänseenden handeln med fodermedel. Enligt förslaget skall lagen äga tillämpning å yrkesmässig handel med fodermedel, framställda på kemisk eller me-

kanisk väg och avsedda för nötkreatur, hästar, får, getter, svin eller fjäderfä. Undantag göres dock för följande varor, därest de äro i oblandat skick, nämligen kvarn- och mejeriavfall, krossad eller gröpad spannmål, biprodukter från bryggeri-, bränneri- och sockerindustrierna samt koksalt och krita (1 §). Förslaget är grundat på principen, att säljare av sådant fodermedel, som i detsamma avses, med visst undantag är pliktig att, evad köparen det påfordrar eller icke, till denne avgiva skriftlig deklARATION rörande den sålda varans sammansättning (2 §). I förslaget lämnas vidare föreskrifter om deklARATIONENS innehåll (3 §) samt om tidpunkten och sättet för avgivande av deklARATION (4 §). Vidare upptagas vissa bestämmelser av civilrättslig innebörd. Sålunda skall den, som jämlikt den föreslagna lagen är skyldig att i deklARATION uppgiva såld varas halt av vatten, råprotein och råfett, därest han ej redan vid köpet lämnat köparen muntlig eller skriftlig uppgift därom, anses hava tillförsäkrat, att varan, i vad uppgift sålunda ej föreligger, vid avlämnandet motsvarar då gällande, av lantbruksstyrelsen fastställt normaltal för halten av råprotein och råfett hos sådan vara eller ock hos ifrågavarande — eventuellt allmännast förekommande — kvalitet därav (5 §). Har vid köpet gjorts förbehåll beträffande säljarens ersättningskyldighet i anledning av fel i varan, må förbehållet ej av säljaren åberopas, med mindre det upptagits i skriftligt avtal rörande köpet och skett annorledes än blott genom hänvisning till priskurant eller därmed jämförligt meddelande (6 §). Är säljaren förvunnen att hava i deklARATION lämnat oriktig uppgift om varans sammansättning, må den omständigheten, att han med köparen avtalat om särskilda regler för uttagande och undersökning av prov från den sålda varan, ej utgöra hinder för köparen att under åberopande av uppgiftens oriktighet göra gällande de befogenheter, som på grund av fel i varan eljest må tillkomma honom (10 §). Sistnämnda stadgande tager enligt motiveringen till propositionen närmast sikte på de särskilda regler om provtagning och undersökning, som upptagits i de av Sveriges skiljenämnd för spannmåls- och foderämnesshandeln fastställda allmänna bestämmelserna för sådan handel. Lagförslaget innehåller därjämte åtskilliga andra bestämmelser, såsom föreskrifter om rätt till provtagning (7 §), straff- och åtalsbestämmelser (8, 9 och 12 §§) samt ett stadgande om förpliktande i vissa fall för den, som fällts till ansvar enligt lagen, att ersätta statsverket kostnaden för undersökning i samband med åtalet (11 §). Konungen skall vidare äga att i fråga om visst varuslag eller viss fodermedelsblandning medgiva undantag från lagens tillämpning. De ytterligare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen, meddelas av Konungen (14 §). Lagen skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Föredragande departementschefen, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, har i propositionen anført bland annat följande:

Till en början vill jag framhålla, att förslag till sådan organisation av det kemiska analysväsendet, som ansetts utgöra den nödvändiga förutsättningen för en lag om fodermedelshandeln, inom kort torde kunna föreläggas riksdagen.

gen. Med hänsyn härtill synes hinder icke böra möta att nu genomföra den ifrågasatta lagstiftningen blott det lämnas åt Kungl. Maj:t att bestämma den dag, då den skall träda i kraft. En bestämmelse härom har intagits i lagförslaget.

Beträffande principerna i ämbetsverkens förslag har jag ansett, att den föreslagna deklarationsskyldigheten i regel icke kan komma att verka betungande för den lojala handeln. Icke heller torde den komma att verka fördyrande å varan. — — —

Mera tveksamt kan möjligen vara, om den föreslagna anordningen verkligen också är tillräckligt effektiv, särskilt i fråga om handeln med foderblandningar, där missförhållanden oftast torde förekomma. Den kontroll, som kan utövas över importen och tillverkningen av sådana blandningar, är behäftad med vissa svagheter, i det den kommer först i efterhand och säkerligen mycket sporadiskt, varjämte det erbjuder stora svårigheter att analysera en foderblandnings biologiska sammansättning. Tydligt skulle större effektivitet kunna ernås med en fortlöpande kontroll under tillverkningen. Det kunde därför synas frestande att efterbilda det danska systemet, enligt vilket tillverkarna frivilligt kunna underkasta sig en statlig kontroll i syfte att därigenom ernå ett bättre pris för sin vara. Då jag emellertid icke velat förorda, att ämbetsverkens förslag kompletteras med en sådan anordning, har för mig närmast varit bestämmande angelägenheten av att undvika tillskapandet av en mer eller mindre vidlyftig kontrollorganisation. — — — Härtill kommer, att redan nu många tillverkare av fodermedelsblandningar själva ha anordnat en fullt tillfredsställande enskild kontroll. — — — Det kan för övrigt ifrågasättas, huruvida de tillverkare, som genom ett omsorgsfullt kontrollarbete skapat ett särskilt gott namn för sina produkter, ens skulle vara villiga att inträda i en statlig kontroll såsom jämförda med andra, vilkas tillverkning icke haft samma anseende.

Slutligen vill jag framhålla, att, oaktat de antydda svagheter i kontrollen, nödvändigheten att avgiva deklaration och risken för att produkten kommer att underkastas kontrollanalys torde hos de allra flesta tillverkare framkalla noggrannhet och försiktighet, även om det hittills brustit härutinnan. — — —

I ett avseende har jag emellertid funnit mig nödsakad att gå utöver ämbetsverkens förslag. Enligt detta skall deklarationsskyldigheten fullgöras senast då varan avlämnas. Det är alltså icke nödvändigt, att uppgifterna om protein- och fetthalt lämnas köparen redan vid köpet. Intet hindrar, att köpet sker utan garanti för sådan halt, och trots att den verkliga halten kanske understiger vad köparen trott sig kunna förvänta, kan han då bli skyldig att betala ett för denna kvalitet beräknat pris. Då jag icke kunnat undgå att finna detta mindre tillfredsställande, har jag föranletts att taga under övervägande, huruvida det icke vore möjligt att beträffande fodermedelshandeln stadga en bestämmelse motsvarande den som innehålles i 5 § lagen den 14 juni 1928 angående handel med utsädesvaror, d. v. s. av den innebörd, att därest icke säljaren redan vid köpet lämnat sådana uppgifter, som deklarationen skall innehålla, han skall anses ha sålt varan med garanti för att den skall motsvara vissa normaltal. Det har upplysts, att det icke torde vara ogörligt att fastställa normaltal jämväl beträffande fodermedels halt av råprotein och råfett. Av lätt insedda skäl kunna emellertid icke fastställas några normaltal för foderblandningar såsom sådana. — — — Det må härvid dock erinras, att medeltalet för t. ex. råproteinhalten i skalade jordnötskakor icke kan fastställas såsom normaltal utan att normaltalet måste ligga lägre. Lämpligen torde detta bestämmas med beaktande jämväl av den lägsta gräns

till vilken råproteinhalten går ned hos de kakor, som förekomma i marknaden. Normaltalet bör därvid givetvis sättas högre än nämnda lägsta gräns, men dock icke så mycket högre, att ett större antal partier skulle komma att ha lägre halt än normaltalet. Normaltalet bör för varje år fastställas av lantbruksstyrelsen i samråd med särskilt tillkallade sakkunniga, framdeles på grundval av det material, som erhålles vid bearbetande av de analyser, vilka efter lagens ikraftträdande torde komma att utföras i större utsträckning än för närvarande. Ett stadgande om att säljaren garanterar normaltal, har intagits i 5 § i det förslag, som nu framlägges. Tydligt kommer emellertid säljaren genom att vid köpet angiva viss proteinhalt, lägre än normaltalet, att kunna fritaga sig från ersättningsskyldighet på grund av att den verkliga halten understiger normaltalet. — Någon bestämmelse om att varan skall överensstämma med vanligt handelsbruk och icke vara av skadlig beskaffenhet torde icke erfordras. Härutinnan får köplagen anses erbjuda tillfyllestgörande reglering.

Det av departementschefen omnämnda förslaget till organisation av det kemiska analysväsendet har framlagts för riksdagen genom propositionen nr 211 angående den kemiska analys- och kontrollverksamheten för jordbrukets behov. Denna proposition har jämte två i anledning därav väckta likalydande motioner, I: 274 av herr von Horn m. fl. och II: 403 av herr Pettersson i Rosta m. fl., hänvisats till jordbruksutskottet, som i sitt utlåtande nr 82 tillstyrkt propositionen utom såvitt angår frågan om ersättning till personal, som i anledning av den däri föreslagna omorganisationen av nämnda verksamhet ställes utan sysselsättning. Riksdagen har bifallit utskottets hemställan.

Frågan om kontroll å handeln med fodermedel har länge varit föremål för uppmärksamhet och ett behov av laglig reglering av denna handel har gjort sig alltmera gällande. Från olika håll har framhållits bland annat, att nuvarande ordning icke medförde garanti för att i synnerhet kraftfoderblandningar alltid innehölle den procenthalt av vissa näringsämnen eller det antal foderenheter, som uppgåves. Vid lagstiftning på detta område måste givetvis stor varsamhet iakttagas, så att icke onödiga band läggas på handeln med fodermedel. Å andra sidan är det av vikt, att de anordningar, som föreslås, kunna tillräckligt effektivt råda bot för de föreliggande missförhållandena. Det nu framlagda lagförslaget synes utskottet inefatta en under nuvarande förhållanden tillfredsställande lösning av frågan. Utskottet har därför ej funnit anledning till erinran mot detsamma.

Utskottet.

De från vissa håll uttalade farhågorna, att den föreslagna deklarationskyldigheten skulle kunna leda till att fabrikationshemligheter bleve röjda, synas utskottet knappast befogade. I likhet med departementschefen vill utskottet erinra om att Kungl. Maj:t enligt 14 § skall äga att i fråga om visst varuslag eller viss fodermedelsblandning medgiva undantag från lagens tillämpning.

På grund av vad ovan anförts får utskottet hemställa,
att förevarande proposition måtte bifallas av riksdagen.

Stockholm den 17 maj 1938.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman, Tamm, Hagman**, *P. Sandström, Heiding, Olof Carlsson, Elon Andersson* och *Sten*;

från andra kammaren: herrar *Hage, Skoglund**, *Hallagård* och *Molander**, fru *Nordgren** samt herrar *Thorell, Holm* och *Barnekow*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
